

WHISTLEBLOWING – ETICKÁ LINKA

OCHRANA OZNAMOVATELŮ/WHISTLEBLOWERŮ

Oznamování podle směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1937 o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie, ze dne 23. října 2019 (dále jen „směrnice“) a zákona č. 171/2023 Sb., o ochraně oznamovatelů, ze dne 2. června 2023 (dále jen „zákon o ochraně oznamovatelů“ či „zákon“).

Evropská unie přijala výše zmíněnou směrnici vzhledem k tomu, že osoby, které pracují pro určitou veřejnou nebo soukromou organizaci nebo jsou s touto organizací v kontaktu v rámci svých činností souvisejících s prací, jsou často prvními osobami, které se dozví o ohrožení nebo poškození veřejného zájmu v této souvislosti. Tím, že oznamují porušení práva Unie, při nichž je poškozován veřejný zájem, jednají tyto osoby coby „oznamovatelé“ (whistlebloweri) a tím hrají klíčovou úlohu při odhalování těchto porušení a při jejich předcházení, i při zajišťování blaha společnosti. Potenciální oznamovatelé jsou však často od oznámení svých obav nebo podezření odrazeni kvůli strachu z odvetných opatření. V této souvislosti je na unijní i mezinárodní úrovni stále více uznávána důležitost zajištění vyvážené a účinné ochrany oznamovatelů.

Whistleblowing – termín označuje oznamování protiprávního jednání, ke kterému dochází v souvislosti s prací oznamovatelů (tzv. whistleblowerů).

Hlavním cílem ochrany oznamovatelů je upozornit na protiprávní jednání odehrávající se na pracovišti nebo při výkonu pracovní nebo jiné obdobné činnosti, o kterých zaměstnanci a osoby v podobném postavení za normálních okolností zaměstnavatele nebo příslušné státní orgány neinformují. (trestné činy, korupce, porušení zákonných povinností, justiční omyly, ohrožení zdraví, bezpečnosti nebo životního prostředí, neoprávněné použití veřejných prostředků, veřejného majetku, špatné hospodaření, zneužití pravomocí, střety zájmů a veškeré činnosti, které mají sloužit k zakrytí výše uvedených typů jednání). Ochrana oznamovatelů je základním prostředkem boje proti korupci a dalšímu nežádoucímu jednání, které je v rozporu s veřejným zájmem.

OSOBNÍ PŮSOBNOST – KDO MŮŽE OZNAMOVAT

Oznámení může podat fyzická osoba (oznamovatel/whistleblower) a musí obsahovat informace o možném protiprávním jednání, které porušuje právní předpis Evropské unie upravující níže uvedené oblasti, o jehož spáchání se oznamovatel dozvěděl v souvislosti s prací nebo jinou obdobnou činností.

Prací nebo jinou obdobnou činností se rozumí zejména:

- závislá práce vykonávaná v základním pracovněprávním vztahu (vztahuje se i na oznamující osoby, které oznamují nebo zveřejňují informace o porušení získané v rámci pracovního poměru, který mezitím skončil),
- služba (zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění pozdějších předpisů.,
- samostatná výdělečná činnost,
- výkon práv spojených s účastí v právnické osobě,
- výkon funkce člena orgánu právnické osoby,
- plnění úkolů v rámci činnosti právnické osoby, v jejím zájmu, jejím jménem nebo na její účet,
- správa svěřenského fondu,
- dobrovolnická činnost,
- odborná praxe, stáž,
- výkon práv a povinností vyplývajících ze smlouvy, jejímž předmětem je poskytování dodávek, služeb, stavebních prací nebo jiného obdobného plnění,
- výkon práce u veškerých osob, které pracují pod dohledem a podle pokynů zhotovitelů, subdodavatelů a dodavatelů,
- prací nebo jinou obdobnou činností se pro účely tohoto zákona rozumí i ucházení se o práci nebo jinou obdobnou činnost (vztahuje rovněž na oznamující osoby, jejichž pracovní poměr má teprve začít, jestliže byly informace o porušení získány během přijímacího řízení či jiných předšmluvních jednání.)

Povinný subjekt vylučuje přijímání oznámení od osoby, která pro povinný subjekt nevykonává práci nebo jinou obdobnou činnost podle § 2 odst. 3 písm. a), b), h) nebo i) zákona o ochraně oznamovatelů.

VĚCNÁ PŮSOBNOST – OBLASTI OZNÁMENÍ

Ochrana oznamovatelů (whistleblowerů) se týká oznámení v následujících oblastech:

1. zadávání veřejných zakázek,
2. finanční služby, produkty a trhy a předcházení praní peněz a financování terorismu;
3. bezpečnost a soulad výrobků s předpisy;
4. bezpečnost dopravy;

5. ochrana životního prostředí;
6. radiační ochrana a jaderná bezpečnost;
7. bezpečnost potravin a krmiv, zdraví a dobré životní podmínky zvířat;
8. veřejné zdraví;
9. ochrana spotřebitele;
10. ochrana soukromí a osobních údajů a bezpečnost sítí a informačních systémů;
11. porušení ohrožující finanční zájmy Unie;
12. porušení týkající se vnitřního trhu podle čl. 26 odst. 2 Smlouvy o fungování EU, včetně porušení unijních pravidel hospodářské soutěže a státní podpory, jakož i porušení týkající se vnitřního trhu v souvislosti s jednáními, která porušují pravidla týkající se daně z příjmů právnických osob, nebo s mechanismy, jejichž účelem je získání daňové výhody, která maří předmět nebo účel příslušného práva v oblasti daně z příjmů právnických osob.

OCHRANA OZNAMOVATELŮ A DALŠÍCH OSOB

K oznámení a k jeho obsahu má přístup pouze určená Příslušná osoba, která postupuje při výkonu své činnosti podle výše uvedené směrnice a zákona o ochraně oznamovatelů nestranně, je povinna zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dozvěděla při výkonu své činnosti, a to i po ukončení výkonu této činnosti. Oznámení je uchováváno tak, aby nebyla ohrožena totožnost oznamovatele a dalších osob a důvěrnost informací uvedených v oznámení.

Oznamovatelé mají nárok na ochranu podle směrnice a zákona o ochraně oznamovatelů, jestliže:

1. mají oprávněné důvody se domnívat, že oznámené informace o porušení byly v době oznámení pravdivé a že tyto informace spadaly do oblasti působnosti směrnice a zákona o ochraně oznamovatelů, tj. mají oprávněný důvod se domnívat, že protiprávní jednání uvedené v oznámení může vést k bezprostřednímu nebo zjevnému ohrožení vnitřního pořádku nebo bezpečnosti, života nebo zdraví, životního prostředí nebo jiného veřejného zájmu nebo ke vzniku nenapravitelné újmy, nebo mají oprávněný důvod se domnívat, že v případě podání oznámení přímo ministerstvu existuje vzhledem k okolnostem případu zvýšené riziko, že budou oni nebo jiné osoby vystaveny odvetným opatřením nebo že je ohrožen postup podle hlavy III. zákona o ochraně oznamovatelů (Oznamovatel nesmí učinit oznámení vědomě nepravdivé, takovéto jednání může být postihnuto).

2. oznámení bylo podáno v souladu se směrnicí buď: prostřednictvím vnitřního oznamovacího systému, nebo uveřejněno, případně bylo podáno přímo jiným příslušným orgánům veřejné moci. (podání prostřednictvím vnitřního oznamovacího systému, podání přímo ministerstvu, nebo uveřejnění)

Podmínkou pro založení ochrany však je, aby oznamovatel jednal s důvěrou v pravdivost oznamovaných informací. V případě podání vědomě nepravdivého oznámení se fyzická osoba se dopustí přestupku s tím, že za tento přestupek lze uložit pokutu do výše 50 000 Kč.

Zákon nestanovuje povinnost zabývat se anonymními oznámeními, která nesplňují podmínky podle § 2 odst. 2 zákona, proto se povinný subjekt nebude zabývat takovými oznámeními. Pokud se povinný subjekt rozhodne zabývat i takovými oznámeními, nemusí tak činit způsobem a ve lhůtách jaké stanoví zákon o ochraně oznamovatelů a anonymním oznamovatelům je přiznávána ochrana podle tohoto zákona až od chvíle, kdy jejich totožnost vyjde najevo.

Vůči oznamovateli platí zákaz jakýchkoliv odvetných opatření. Odvetným opatřením se rozumí jednání nebo jeho opomenutí v souvislosti s prací nebo jinou obdobnou činností oznamovatele, které bylo vyvoláno učiněním oznámení a které oznamovateli nebo jiné osobě může způsobit újmu; při splnění těchto podmínek je odvetným opatřením např.: a) rozvázání pracovního poměru nebo neprodloužení pracovního poměru na dobu určitou, b) zproštění výkonu služby, zařazení mimo výkon služby nebo skončení služebního poměru, c) zrušení právního vztahu založeného dohodou o provedení práce nebo dohodou o pracovní činnosti, d) odvolání z místa vedoucího zaměstnance nebo ze služebního místa představeného, e) uložení kárného opatření nebo kázeňského trestu, f) snížení mzdy, platu nebo odměny nebo nepřiznání osobního příplatku, g) přeložení nebo převedení na jinou práci nebo na jiné služební místo, h) služební hodnocení nebo pracovní posudek, i) neumožnění odborného rozvoje, j) změna pracovní nebo služební doby, k) vyžadování lékařského posudku nebo pracovnělékařské prohlídky, l) výpověď nebo odstoupení od smlouvy, nebo m) zásah do práva na ochranu osobnosti.

VNITŘNÍ OZNAMOVACÍ SYSTÉM – PODÁNÍ OZNÁMENÍ

Jako povinný subjekt jsme zřídili vnitřní oznamovací systém k podávání oznámení. Oznámení můžete podávat následujícími způsoby:

1. **Elektronicky:**

Elektronicky na e-mailovou schránku: whistleblowing@mas-radbuza.cz

2. Osobně či telefonicky:

Telefonicky nebo ústně příslušné osobě, kterou je Mgr. et Mgr. Miroslav Šuma, tel.: +420 725 909 834. Osobní setkání je možné s příslušnou osobou telefonicky domluvit. Telefonický kontakt je možný u příslušné osoby každý pracovní den v době od 09:00-16:30 hodin. Mimo vyhrazený čas je možné rovněž zaslat příslušné osobě textovou zprávu a domluvit se na telefonickém hovoru, přičemž je příslušná osoba oprávněna reagovat až následující pracovní den po obdržení textové zprávy.

3. Listinné oznámení:

Listinné oznámení je možné zaslat poštou v zalepené obálce s označením „Whistleblowing – neotvírat – výhradně k rukám příslušné osoby“ na adresu: **MAS Radbuza, z.s., nám. ČSA 24, 333 01 Stod.**

EXTERNÍ OZNAMOVACÍ SYSTÉM – MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI

Oznamovatel má též možnost učinit oznámení i prostřednictvím externího oznamovacího systému – prostřednictvím zabezpečeného formuláře pro učinění oznámení, který zřídilo Ministerstvo spravedlnosti. Oznámení přes formulář lze učinit [zde](#) nebo na e-mail: oznamovatel@msp.justice.cz či telefonicky na číslo: +420 221 997 840 (telefonní hovory nejsou nahrávány). Podání oznámení prostřednictvím externího oznamovacího systému není podmíněno podáním oznámení prostřednictvím interního oznamovacího systému. Vhodné je však podat oznámení prostřednictvím interního oznamovacího systému.

POSTUP PŘÍSLUŠNÉ OSOBY PO PODÁNÍ OZNÁMENÍ A LHŮTY PRO VYŘÍZENÍ OZNÁMENÍ

1. Prostřednictvím vnitřního oznamovacího systému lze oznámení podat ústně nebo písemně. Požádá-li o to oznamovatel, je příslušná osoba povinna oznámení přijmout osobně v přiměřené lhůtě, nejdéle však do 14 dnů ode dne, kdy o to oznamovatel požádal.
2. O přijetí oznámení podle odstavce 1 je příslušná osoba povinna do 7 dnů ode dne jeho přijetí písemně vyzoomět oznamovatele, ledaže a) oznamovatel výslovně požádal příslušnou osobu, aby

ho o přijetí oznámení nevyrozumívala, nebo b) je zřejmé, že vyrozuměním o přijetí oznámení by došlo k prozrazení totožnosti oznamovatele jiné osobě.

3. Příslušná osoba je povinna posoudit důvodnost oznámení a písemně vyrozumět oznamovatele o výsledcích posouzení do 30 dnů ode dne přijetí oznámení. V případech skutkově nebo právně složitých lze tuto lhůtu prodloužit až o 30 dnů, nejvýše však dvakrát. O prodloužení lhůty a důvodech pro její prodloužení je příslušná osoba povinna oznamovatele písemně vyrozumět před jejím uplynutím.
4. Zjistí-li příslušná osoba při posuzování důvodnosti oznámení, že nejde o oznámení podle zákona o ochraně oznamovatelů a směrnice, bez zbytečného odkladu o tom písemně vyrozumí oznamovatele.
5. Je-li oznámení vyhodnoceno jako důvodné, příslušná osoba povinnému subjektu navrhne opatření k předejití nebo nápravě protiprávního stavu. Je-li oznámení podáno u příslušné osoby povinného subjektu, pro který oznamovatel nevykonává práci nebo jinou obdobnou činnost, navrhuje příslušná osoba nápravná opatření osobě, pro kterou oznamovatel vykonává práci nebo jinou obdobnou činnost, nevylučuje-li to povaha věci. Nepřijme-li povinný subjekt opatření navržené příslušnou osobou, přijme k předejití nebo nápravě protiprávního stavu jiné vhodné opatření; to neplatí, jde-li o opatření navržené jiné osobě než povinnému subjektu, který tuto příslušnou osobu určil. O přijatém opatření povinný subjekt neprodleně vyrozumí příslušnou osobu, která o něm bez zbytečného odkladu písemně vyrozumí oznamovatele.
6. Není-li oznámení vyhodnoceno jako důvodné, příslušná osoba bez zbytečného odkladu písemně vyrozumí oznamovatele o tom, že na základě skutečností uvedených v oznámení a z okolností, které jí jsou známy, neshledala podezření ze spáchání protiprávního jednání, nebo shledala, že oznámení se zakládá na nepravdivých informacích, a poučí oznamovatele o právu podat oznámení u orgánu veřejné moci.

Za den doručení oznámení se považuje den, kdy bylo oznámení doručeno Příslušné osobě do kanceláře nebo datum vyjmutí ze schránky pro příjem listinných oznámení. U e-mailových oznámení je dnem doručení datum uvedené v záhlaví e-mailu. V případě ústního podání oznámení se za den doručení považuje datum osobního jednání oznamovatele s příslušnou osobou.

OCHRANA OSOBNÍCH ÚDAJŮ - GDPR

Zpracovávání osobních údajů se provádí v souladu s Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů

a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů) a zákonem č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů.

Osobní údaje, které jsou pro vyřízení daného oznámení zjevně nepodstatné, se nezpracovávají, a jsou bez zbytečného odkladu vymazány.

ODKAZY:

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1937 ze dne 23. října 2019 o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=CELEX:32019L1937>
- Text zákona o ochraně oznamovatelů vyhlášeného ve Sbírce zákonů v částce 86 pod číslem 171/2023 Sb. - <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=39645>
- Stránka Ministerstva spravedlnosti ohledně whistleblowingu - <https://oznamovatel.justice.cz/>
- Ministerstvo spravedlnosti - zabezpečený formulář pro učinění oznámení - <https://oznamovatel.justice.cz/chci-podat-oznameni/>